

Stručni rad

NASTAVA U KOMBINIRANOM RAZREDNOM ODJELU S DVA ILI VIŠE RAZREDA

Nives Gros, prof. defektologije
OŠ dr. Slavka Gruma, Zagorje ob Savi

Sažetak:

Učitelj vodi brigu o cjelovitom razvoju učenika. Brine o razvoju samostalnosti, znatiželje, komunikativnosti, kreativnosti i pozitivne slike o sebi kod učenika. Za nastavu se priprema sadržajno, metodički, didaktički i vremenski. Način prezentiranja sadržaja učenicima vrlo je zahtjevan posao. Mora uzeti u obzir dob i zrelost djece, njihovu osobnost i specifičnosti. Dobro je da učitelj organizira rad na način da učenici samostalno usvajaju nova znanja i da se pri tome dobro osjećaju. Važno je da zna motivirati učenike i aktivno ih uključiti u školski rad. Učitelj mora biti kreativan i inovativan. A poseban je izazov za nastavnika predavanje u nekoliko razreda istovremeno.

Ključne riječi: izazov, razredna kombinacija, prilagođavanje, uzimanje u obzir specifičnosti svakog učenika, gradivo

1. Uvod

Kombinirani odjel je odjel u kojem se školuju učenici dva ili više razreda. Nastava se odvija u dva ili više razreda istovremeno. Sastoji se od učenika različite dobi koji uče pod vodstvom jednog učitelja. Kombinirani razredi najčešće se provode u slabo naseljenim mjestima, posebice u područnim školama. Sljedeći elementi pomažu nam pri izvođenju kombinirane nastave jednog ili više razreda.

2. Nastavni plan i program

Nastavni planovi i programi sadržavaju smjernice i upute za nastavu pojedinih predmeta u svih devet razreda osnovne škole. Uz gradivo koje učenici moraju naučiti u pojedinačnom razredu, oni također predlažu širok izbor nastavnih metoda koje nastavu čine raznolikom i zanimljivom. Nastavni planovi i programi temelj su za pripremu dobre godišnje pripreme za svaki pojedini predmet. Svaki nastavnik mora vrlo dobro poznavati nastavni plan i program predmeta kojeg predaje jer na temelju toga priprema godišnju pripremu.

3. Godišnja priprema učitelja

Nastavnik izrađuje godišnju pripremu za svaki predmet kojeg predaje. Priprema mora sadržavati godišnji raspored ciljeva, standarda znanja i sadržaja obrazovnog i drugog stručnog rada. Obrazac za evidentiranje godišnje pripreme nije propisan. U samu godišnju pripremu nastavnik uključuje najnovija znanja iz struke i didaktike. Također je važno da učitelj razmisli koje osobine želi razvijati kod svojih učenika (npr. kreativnost, suradnju, komunikativnost, kritičko mišljenje, rješavanje problema, poduzetnost itd.).

4. Redovna priprema za odgojno-obrazovni rad

Na temelju godišnje pripreme nastavnik zapisuje redovnu pripremu za odgojno-obrazovni rad. U kombinaciji odjela, dobrodošlo je objašnjavati isto gradivo u svim razredima u isto vrijeme. To učitelju olakšava posao. Pridaje pažnju na prenošenje više informacija i podataka u višim razredima. Međutim, u nižim razredima ovo je gradivo pojednostavljeno. U takvoj nastavi može imati zajednički uvodni dio, a u nastavku sata prilagođava gradivo pojedinom razredu.

5. Poznavanje standarda znanja

Za dobru nastavu u kombiniranim odjelima također je važno da nastavnik poznaje i poštuje standarde znanja. Oni mogu biti minimalni i osnovni. Poštovanje i praćenje standarda znanja važno je za uspješan nastavak učenikove nastave.

6. Prilagođavanje nastavnog materijala

Učitelj u godišnjoj i redovnoj pripremi može organizirati nastavu tako da istovremeno predaje isti predmet u odjelu s dva ili više razreda. Pritom treba obratiti pažnju na pridržavanje propisanih standarda znanja u svakom pojedinom razredu. Mnogi mlađi učenici na ovaj način stječu dodatna znanja. Stariji učenici, pak, pamte gradivo, obnavljaju ga i usavršavaju. U ovom dijelu nastave može saznati i imaju li stariji učenici rupe u znanju.

7. Poznavanje učenika – njihovih specifičnosti, sposobnosti, predznanja

Učitelj treba dobro upoznati učenika, njegove specifičnosti, dobre i loše strane u čitanju, njegovo predznanje itd. Samo na taj način se učeniku, u slučaju slabog znanja, može ponuditi dodatna pomoć. Uspješnom učeniku pak možemo ponuditi i dodatna znanja, zadatke i obaveze.

8. Poticanje samostalnosti kod učenika

Za rad u odjelu s dva ili više razreda vrlo je važna i samostalnost učenika. Naravno, stariji učenici su u tome vještiji, ali to ne znači da mogu biti potpuno samostalni. Upravo je zato važno da učitelj potiče i razvija samostalnost kod mlađih učenika. Mlađi učenici će stoga postajati sve kompetentniji u rješavanju zadataka. Bit će ponosniji na svoj rad i osjećat će se uspješnima u rješavanju zadataka.

9. Zanimljivi oblici i metode rada

Pri pisanju redovne pripreme nastavnik zapisuje i metode i oblike rada koje će koristiti u kombiniranim odjelima. Metode i oblici rada bi trebali biti raznoliki, a učenike voditi prema samospoznaji. Poznajemo individualni oblik rada, rad u paru ili grupi. Učenici jako vole raditi u paru mlađi – stariji učenik. Metode rada uključuju metodu objašnjavanja, projekcije ili prikaza, metodu razgovora, rasprave, promatranja, opažanja i osjećanja, metodu brainstorminga, metodu rada sa slikama, kartama i fotografijama, metodu zida s bilješkama, metoda dobivanja rezultata /obrazaca, vrednovanje rada, debata, diskusija, igra uloga...

10. Uporaba tehnologije

U nastavi je poželjno koristiti različite tehnologije (internet, aplikacije, programe i dr.) koje će nastavu učiniti zanimljivijom i poboljšati učinkovitost. Suvremena tehnologija pomaže učenicima razviti vještine za uspješan rad u informacijskom dobu, potiče nastavnike da poboljšaju svoj način rada interaktivnim i dinamičnim sredstvima, a učenicima pruža veću motivaciju i bogatije iskustvo učenja. Učenici smatraju učenje uz pomoć multimedije manje zamornim i bližim zabavi i igri. Pritom učenici često imaju osjećaj da korištenje multimedije zahtijeva manje učenja nego u kontaktu sa živim nastavnikom. Stoga podsvjesno ulažu manje mentalnog napora u učenje i stječu manje znanja. Zadatak učitelja je kritički procijeniti prikladnost korištenja tehnologije u nastavi.

11. Pohvale

Pohvale su važne za jačanje učenikove pozitivne slike o sebi, vlastite vrijednosti i samopouzdanja. One su važan alat, kojim učenicima pokazujemo da smo primijetili njihov uspjeh, njihove postupke i da ih cijenimo. Pohvale se mogu koristiti uvijek i bilo gdje, za velika postignuća i male korake.

12. Razmjena iskustava, hospitacije

U odgojno-obrazovnom radu poželjne su ideje i drugačije metode poučavanja. Učitelj ih može steći samo kroz praksu u drugim kombiniranim odjelima i razmjenom iskustava s drugim učiteljima koji izvode nastavu u kombiniranom odjelu. Na taj način se može učvrstiti nova ideja kako prezentirati određeni predmet, koristiti tehnologiju u nastavi, motivirati učenike i sl.

13. Zaključak

Nastava u kombiniranom odjelu od dva ili više razreda je sadržajno, metodički, organizacijski i vremenski dosta zahtjevna. Gore navedeni i opisani elementi mogu nam pomoći u dobrom odgojno-obrazovnom radu. Poželjno je da učitelj ima pozitivan pristup nastavi u kombiniranim odjeljenjima. No, nastava u kombiniranim odjelima može biti od velike koristi i učitelju i učenicima. Učitelj stječe brojna iskustva u radu s učenicima različite dobi. Obično shvaća da mlađi učenici nehotice upijaju gradivo viših razreda. Stariji učenici, pak, nehotice ponavljaju i obnavljaju određena znanja. Učenici ujedno stječu sposobnost slušanja i samostalnog rada. Rad u kombiniranim odjelima pozitivno utječe i na socijalizaciju učenika. Naravno, ovakav način poučavanja donosi i poteškoće jer se učitelj teško može jednako posvetiti svim razredima u kombinaciji, ima manje vremena za dodatna objašnjenja, više vremena provodi pripremajući sat...

14. Literatura

- [1.] Spletno mesto državne uprave. URL: <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/> (23.8.2022)
- [2.] E – ravnatelj. URL: <https://e-ravnatelj.si/vsebine/strokovno-pedagosko-podrocje/pedagoska-dokumentacija/pedagoska-dokumentacija-v-osnovni-soli/> (20.8.2022)
- [3.] Center za poklicno izobraževanje. URL: https://cpi.si/wp-content/uploads/2020/11/Ucne_oblike_in_ucne_metode.pdf (21.8. 2022)